

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 vtrum diuida[n]tur co[n]uenienter in virtutes politicas, purgatorias
purgati animi, & exemplares.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

vide in Macrobio loco citato in ar. Sed contra.

Ca. 7. no lon ge a h. to. 5.

vide in Macrobio loco citato in ar. Sed contra.

utost efficiuntur. Cui autem deest materia virtutis alicuius, non potest se exercere in actu illius virtutis, licet possit appetere exercitium illius. & propterea sic ut magnificentia non generatur in eo qui magnos stupus non exercet, quia uis uellet si posset, ita temperantia non generatur in eo qui concupiscentias delectabilium tactus non moderatur, quia uis uellet si posset. Et quamuis huius uelle, si posset, nobis ad eandem speciem reducat, ad quam spectat ipsum exercitium, quia actus exercitus in nobis specie constituitur, obiectum fit uoluntatis, & ad suam trahit speciem: in angelis tamen, in quibus huiusmodi actus exerciti non possunt cadere secundum affectum, nec speciem aliquam constitunt, nec uoluntatem ad speciem trahunt: sed sunt in huiusmodi uoluntates actus iustitiae, quae eorum uoluntas eligunt in omnibus, etiam conditionis obiectis subesse diuinae legi. Et haec dicta sufficiant, ne ridiculosissimus philosophus, ponendo uniuersas uirtutes politicas in substantiis separatis.

Quaedam uero sunt uirtutes iam assequentium diuinam similitudinem, quae uocantur uirtutes iam purgati animi, ita scilicet, quod prudentia sola diuina intrinsecatur, temperantia terrenas cupiditates nesciat, fortitudo passiones ignoret, iustitia cum diuina mente perpetuo foedere societur, ea scilicet imitando: quas quidem uirtutes dicimus esse beatorum, uel aliquorum in hac uita perfectissimorum.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod Philosophus loquitur de his uirtutibus, secundum quod sunt circa res humanas, puta, iustitia circa emptiones, uel uenditiones, fortitudo autem circa timores, temperantia circa concupiscentias: sic enim ridiculum est eas Deo attribuere.

Ad SECUNDVM dicendum, quod uirtutes humanae sunt circa passiones, scilicet uirtutes hominum in hoc mundo conuersantium: sed uirtutes eorum qui plenam beatitudinem assequuntur, sunt absque passionibus. Unde Plotinus dicit, quod passiones politicae uirtutes molliunt, id est ad medium reducunt: secundae scilicet purgatoriae auferunt: tertiae uero sunt purgati animi obliuiscuntur: in quartis scilicet exemplaribus, nefas est nominari, quamuis dici possit, quod loquitur hic de passionibus secundum quod significant aliquos inordinatos motus.

AD TERTIVM dicendum, quod deserere res humanas ubi necessitas imponitur, uitiosum est, alia est uirtuosum, unde parum supra Tullius praemittit: His forsitan concedendum est rempublicam non capessentibus, qui excellenti ingenio doctrinae se dederunt, & his qui aut ualitudinis imbecillitate, aut aliqua grauiori causa impediti, a republica recesserunt, cum eius administrandae potestatem alijs laudemque concederent, quod consonat ei, quod Augustinus dicit 19. de ciuit. Dei. Otium sanctum quaerit charitas ueritatis, negotium iustum suscipit necessitas charitatis, quam sarcinam si nullus imponit, percipiende atque intuende uacandum est ueritati: si autem imponitur, suscipienda est propter charitatis necessitatem.

AD QUARTVM dicendum, quod sola iustitia legalis directe respicit bonum commune: sed per imperium omnes alias uirtutes ad bonum commune trahit, ut in 5. Ethic. dicit Philosophus. Est enim considerandum, quod ad politicae uirtutes secundum quod hic dicuntur, pertinet non solum bene operari ad commune, sed etiam bene operari ad partes communis, scilicet ad domum, uel aliquam singularem personam.

QVAESTIO LXII.

De uirtutibus Theologicis, in quatuor articulos diuisa.

INDE considerandum est de uirtutibus Theologicis.

ET CIRCA hoc quaeruntur quatuor.

PRIMO. Vtrum sint aliquae uirtutes Theologicae.

SECUNDO. Vtrum uirtutes Theologicae distinguantur ab intellectualibus & moralibus.

TERCIO. Quot, & quae sint.

QUARTO. De ordine earum.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum sint aliquae uirtutes theologicae.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod non sint aliquae uirtutes Theologicae. Vt n. dicitur in 6. Ethic. uirtus est dispositio perfecti ad optimum. dico autem perfectum, quod est dispositum secundum naturam: sed id quod est diuinum, est supra naturam hominis. ergo uirtutes theologicae non sunt uirtutes hominis.

PRÆT. Virtutes theologicæ dicuntur quasi uirtutes diuinae: sed uirtutes diuinae sunt exemplares, ut dictum est, quae quidem non sunt in nobis, sed in Deo. ergo uirtutes theologicæ non sunt uirtutes hominis.

PRÆT. Virtutes theologicæ dicuntur, quibus ordinamur in Deum, qui est primum principium & ultimus finis: sed homo ex ipsa natura rationis & uoluntatis habet ordinem ad primum principium, & ad ultimum finem. non ergo requiruntur aliqui habitus uirtutum theologicarum.

Super Quaestione in Artic. primo.

IN primo articulo quaestio. 6. a. nota sunt duo. Primi qualitas rationis, quae scilicet ratio in natura posita procedit altera propositio creditur, & alienata. Creditur enim, quod finis ordinati ad beatitudinem supernaturalem. Notatur autem, quod ad proportionatas operationes per uiam uitam fini supernaturali oportet proportionata principia, quae supernaturalia adesse. Et quia conditio sequitur debilem partem, ideo conclusio non est simpliciter facta. & propterea auctor in littera dicit, quod etiam hoc istae uirtutes dicuntur diuinae, quae ex sola diuina doctrina sciuntur. Secundum qualitas harum uirtutum: cum enim finis in operabilibus sit principium, & beatitudo per hoc quod est finis ultimus, & primum principium, oportet supponere, quod prima principia proxima beatitudinis operationum habent beatitudinem per obiectum, sicut apparet in nobis respectu felicitatis naturae. In parte namque apprehensua habemus habitum principiorum, quo indiget, ut beatitudo in appo-